

**IV Kongres nauczycieli
Wychowania do życia w rodzinie**

Częstochowa, 14-15 kwietnia 2013 r.

**Aktualny stan prawny
realizacji zajęć edukacyjnych
Wychowanie
do życia w rodzinie**

Wawrzyniec Roch Kowalski

Czy tak może być?

Szanowni Państwo,

W szkole podstawowej, do której chodzi moja córka mamy problem z nauczycielką WDŻ, która w klasie V i VI korzystała na lekcjach z dwóch książek pt. "Wielka księga siusiaków" i "Wielka księga cipek". Nie wiem czy Państwo znacie te "podręczniki". Książki te są wulgarne, przedstawiają masturbację wśród dzieci, instrumentalizują seksualność, obrażają uczucia religijne katolików (autor zastanawia się, co by było gdyby Pan Jezus miał cipkę i ilustruje swoje przemyślenia umieszczając nagą kobietę przybitą do krzyża). Najgorsze w tej sprawie jest to, że dyrektorka szkoły nie widzi problemu. Powiadomiła nas, że książki te zostały wycofane, ale nie dlatego, że są niewłaściwe, ale dlatego, że niektórzy rodzice mają do nich zastrzeżenia.

Czy tak może być?

Mam w związku z tą sprawą pytanie, co my rodzice możemy zrobić, aby przekonać panią dyrektor, że nie ma racji? Z kim się np. skonsultować? Czy są metodycy tego przedmiotu? Jeśli tak, to gdzie urzędują? Chodzi o jedną z warszawskich szkół. Będę bardzo wdzięczna za informację w imieniu własnym i garstki rodzin, która nie wie, jak bronić dzieci przed demoralizacją w państwowej szkole.

Z poważaniem,

J. K.

Akty prawne determinujące realizację w szkole wychowania do życia w rodzinie

- **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.**
- **Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572; ze zm.),**
- **Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674; ze zm.),**
- **Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. Nr 17, poz. 78; ze zm.),**
- **Rozporządzenie MEN z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. Nr 67, poz. 756; ze zm.),**

Akty prawne determinujące realizację w szkole wychowania do życia w rodzinie

- Rozporządzenie MEN z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 997),
- Rozporządzenie MEN z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 204),
- Rozporządzenie MEN z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. poz. 752),
- Rozporządzenie MEN z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 50, poz. 400; ze zm.).

Konstytucyjne gwarancje

Art. 8 ust. 1

Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 18

***Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny,
rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo
znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.***

Art. 31 ust. 2

Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych.

Art. 72

***Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka.
Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony
dziecka przed przemocą, okrucieństwem,
wyzyskiem i demoralizacją.***

Konstytucyjne gwarancje

Konstytucja najwyższym prawem RP

- Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny
- Małżeństwo, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo oraz prawa dziecka są pod ochroną i opieką RP
- Powszechny obowiązek szanowania praw innych
- Powszechne prawo żądania ochrony dziecka przed przemocą i demoralizacją

Konstytucyjne gwarancje

Prawa rodziców

Art. 48

1. Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz przekonania.

2. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.

Art. 53 ust. 3

Rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniami.

Konstytucyjne gwarancje

Prawa rodziców

- do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami
- do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniami

**Ograniczenie, pozbawienie praw rodzicielskich
jest możliwe
tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu**

System oświaty służbą rodzinie

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

Preambuła

Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa; kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (...). Nauczanie i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości – za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełnienia obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności.

art. 1 pkt 2

System oświaty zapewnia w szczególności wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny

System oświaty służbą rodzinie

- oświata wspólnym dobrem całego społeczeństwa
- kierowanie się zasadami zawartymi w Konstytucji RP
- respektowanie chrześcijańskiego systemu wartości
- zapewnienie każdemu uczniowi warunków niezbędnych do jego rozwoju
- przygotowanie go do wypełnienia obowiązków rodzinnych i obywatelskich
- wspomaganie wychowawczej roli rodziny

Rola szkoły w wychowaniu seksualnym

Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży

Preambuła

Uznając, że życie jest fundamentalnym dobrem człowieka, a troska o życie i zdrowie należy do podstawowych obowiązków państwa, społeczeństwa i obywatela; (...)

art. 4 ust. 1

Do programów nauczania szkolnego wprowadza się wiedzę o życiu seksualnym człowieka, zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz o metodach i środkach świadomej prokreacji.

Rola szkoły w wychowaniu seksualnym

- życie fundamentalnym dobrem człowieka
- troska o życie i zdrowie podstawowym obowiązkiem państwa
- wprowadzenie do programów nauczania szkolnego wiedzy:
 - o życiu seksualnym człowieka, zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa,
 - o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz
 - o metodach i środkach świadomej prokreacji

Przepisy wykonawcze dotyczące organizacji i realizacji zajęć WdŻwR

- **Rozporządzenie MEN z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego**
- **Rozporządzenie MEN z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (w b.r.szk. obowiązuje w I kl. G oraz w I kl. LO, T i ZSZ)**
- **Rozporządzenie MEN z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (w b.r.szk. obowiązuje w gimnazjum oraz w I kl. LO, T i ZSZ)**

Przepisy wykonawcze dotyczące organizacji i realizacji zajęć WdŻwR

W pozostałych klasach oraz w LP – do zakończenia kształcenia

- Rozporządzenie MEN z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych
- Rozporządzenie MENiS z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół

Organizacja zajęć w szkole

§§ 1 i 3

rozporządzenia MEN z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego

Organizacja zajęć w szkole

- Realizacja zakresu treści wynikających z ustawy o planowaniu rodziny...
w ramach zajęć **wychowanie do życia w rodzinie**
- Organizowanie zajęć dla uczniów od kl. V szkoły podstawowej do kl. III szkoły ponadgimnazjalnej dla dzieci i młodzieży
- uwzględnienie w szkolnym planie nauczania, w każdym roku szkolnym, dla uczniów poszczególnych klas, po 14 godzin, w tym po 5 godzin z podziałem na grupy dziewcząt i chłopców. (od września 2012 r. w kl. I możliwość organizowania zajęć w liczących nie więcej niż 28 uczniów grupach międzyoddziałowych).

Wychowawczy charakter zajęć WdŻwR

Cele kształcenia - Wymagania ogólne zawarte w podstawie programowej

por. rozporządzenie MEN z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego...

Szkoła podstawowa (Zał. Nr 2):

Ukazywanie wartości rodziny w życiu osobistym człowieka oraz pomoc w przygotowaniu się do zrozumienia i akceptacji przemian okresu dojrzewania.

Wychowawczy charakter zajęć WdŻwR

Gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalne (Załącznik Nr 4): III etap edukacyjny

I. Okazywanie szacunku innym ludziom,
docenianie ich wysiłku i pracy, przyjęcie postawy szacunku wobec
siebie; wnoszenie pozytywnego wkładu w życie swojej rodziny.

II. Przyjęcie integralnej wizji osoby;
wybór i urzeczywistnianie wartości służących osobowemu rozwojowi;
kierowanie własnym rozwojem, podejmowanie wysiłku
samowychowawczego zgodnie
z uznawanymi normami i wartościami;
poznawanie, analizowanie i wyrażanie uczuć; rozwiązywanie
problemów i pokonywanie trudności okresu dorostania.

Wychowawczy charakter zajęć WdŻwR

Gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalne (Zał. Nr 4):

III etap edukacyjny

III. Znajomość organizmu ludzkiego i zachodzących w nim zmian oraz akceptacja własnej płciowości; przyjęcie integralnej wizji ludzkiej seksualności; umiejętność obrony własnej intymności i nietykalności seksualnej oraz szacunek dla ciała innej osoby.

IV. Korzystanie ze środków przekazu w sposób selektywny, umożliwiający obronę przed ich destrukcyjnym oddziaływaniem.

V. Umiejętność korzystania z systemu poradnictwa dla dzieci i młodzieży.

Wychowawczy charakter zajęć WdŻwR

Gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalne (Zał. Nr 4);

Zasadnicza szkoła zawodowa (Zał. Nr 5):

IV etap edukacyjny

- I. Pogłębianie wiedzy związanej z funkcjami rodziny, miłością, przyjaźnią, pełnieniem ról małżeńskich i rodzicielskich, seksualnością człowieka i prokreacją; umiejętność podejmowania odpowiedzialnych decyzji dotyczących wyboru drogi życiowej, małżeństwa i rodziny.**

- II. Rozwijanie umiejętności rozwiązywania problemów związanych z okresem dojrzewania, dorastania i wyborem drogi życiowej; umiejętność świadomego kreowania własnej osobowości.**

Wychowawczy charakter zajęć WdŻwR

Gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalne (Załącz. Nr 4 i 5):

IV etap edukacyjny

III. Uzyskanie przez uczniów lepszego rozumienia siebie i najbliższego otoczenia; umiejętność poszukiwania i udzielania odpowiedzi na pytania: Kim jest człowiek? Jakie są jego cele i zadania życiowe? Jaki jest sens życia?

IV. Przyjęcie pozytywnej postawy wobec życia ludzkiego, osób niepełnosprawnych i chorych; przygotowanie, na podstawie wiedzy i wykształconych umiejętności, do poszanowania godności życia ludzkiego i dojrzałego funkcjonowania w rodzinie.

V. Znajomość podstawowych zasad postępowania w sferze ludzkiej płciowości i płodności; kształtowanie postaw prozdrowotnych, prospołecznych i prorodzinnych.

Wychowawczy charakter zajęć WdŻwR

Rozporządzenie MEN z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka...

§ 2.

Realizacja treści programowych zajęć powinna stanowić spójną całość z pozostałymi działaniami wychowawczymi i profilaktycznymi szkoły, a w szczególności:

- 1) wspierać wychowawczą rolę rodziny,*
- 2) promować integralne ujęcie ludzkiej seksualności,*
- 3) kształtować postawy prorodzinne, prozdrowotne i prospołeczne.*

§ 4.

- 1. Uczeń niepełnoletni nie bierze udziału w zajęciach, jeżeli jego rodzice (prawni opiekunowie) zgłoszą dyrektorowi szkoły w formie pisemnej rezygnację z udziału ucznia w zajęciach.*
- 2. Uczeń pełnoletni nie bierze udziału w zajęciach, jeżeli zgłosi dyrektorowi szkoły w formie pisemnej rezygnację ze swojego udziału w zajęciach.*
- 3. Zajęcia nie podlegają ocenie i nie mają wpływu na promocję ucznia do klasy programowo wyższej ani na ukończenie szkoły przez ucznia.*

Wychowawczy charakter zajęć WdŻwR

- realizacja treści programowych spójna z pozostałymi działaniami wychowawczymi i profilaktycznymi szkoły
- możliwa rezygnacja z udziału ucznia w zajęciach
- zajęcia nie podlegają ocenie, nie mają wpływu na promowanie ucznia ani na ukończenie szkoły

Wychowawczy charakter zajęć WdŻwR

Respektowanie woli rodziców

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

art. 54 ust. 2

Do kompetencji rady rodziców należy:

1) uchwalanie w porozumieniu z radą pedagogiczną:

a) programu wychowawczego szkoły obejmującego wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów, realizowanego przez nauczycieli

b) programu profilaktyki dostosowanego do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmującego wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców

Wychowawczy charakter zajęć WdŻwR

Respektowanie woli rodziców

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

art. 56 ust. 2

Podjęcie działalności w szkole przez stowarzyszenie lub inną organizację wymaga uzyskania zgody dyrektora szkoły, wyrażonej po uprzednim uzgodnieniu warunków tej działalności oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii rady szkoły i rady rodziców

Wychowawczy charakter zajęć WdŻwR

Respektowanie woli rodziców

- kompetencja rodziców do określenia przez swoich przedstawicieli wszystkich treści i działań o charakterze wychowawczym i profilaktycznym – uchwalanie programu wychowawczego szkoły oraz programu profilaktyki
- kompetencja rodziców do wyrażenia przez swoich przedstawicieli wiążącej opinii dot. działalności w szkole stowarzyszeń i innych organizacji

Realizatorzy zajęć WdŻwR

- Nauczyciel wychowania do życia w rodzinie
- lub, po spełnieniu dodatkowych ustawowych wymogów, wyłącznie w sytuacjach szczególnych:
 - Inny nauczyciel
(bez kwalifikacji do prowadzenia zajęć)
 - Osoba niebędąca nauczycielem,
zatrudniona w szkole do prowadzenia tych zajęć

Realizatorzy zajęć WdŻwR

Z udziałem wolontariuszy mogą być prowadzone wyłącznie:

- 1) zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia,
- 2) zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne organizowane dla uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- 3) zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych

Nauczyciel WdźwR

Niezbędne kwalifikacje

art. 9 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela;

szczegółowe kwalifikacje określają

§ § 2-4 rozporządzenia MEN z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli

Nauczyciel WdźwR

Niezbędne kwalifikacje

Stanowisko nauczyciela może zajmować osoba, która:

1. Posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończyła zakład kształcenia nauczycieli i podejmuje pracę na stanowisku, do którego są to wystarczające kwalifikacje;
2. Przestrzega podstawowych zasad moralnych;
3. Spełnia warunki zdrowotne niezbędne do wykonywania zawodu.

Nauczyciel WdźwR

Powinności ustawowe

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

art. 4

Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską z poszanowaniem godności osobistej ucznia

Nauczyciel WdźwR

Powinności ustawowe

*ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela
art. 6.*

Nauczyciel obowiązany jest:

- 1) rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę;*
- 2) wspierać każdego ucznia w jego rozwoju;*
- 3) dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego;*
- 4) kształcić i wychowywać młodzież w umiłowaniu Ojczyzny, w poszanowaniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka;*
- 5) dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów.*

Nauczyciel WdźwR

Powinności ustawowe

- kierowanie się dobrem uczniów
- troska o ich zdrowie, postawę moralną
- poszanowanie godności osobistej ucznia
- rzetelne realizowanie zadań związanych z powierzonym stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom

Nauczyciel WdźwR

Powinności ustawowe

- wspieranie każdego ucznia w jego rozwoju
- dążenie do pełni własnego rozwoju osobowego
- kształcenie i wychowywanie młodzieży w poszanowaniu Konstytucji RP, w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka
- dbałość o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich

Nauczyciel WdźwR

Powinności uprzedzające realizację zajęć

- wybór podręcznika spośród podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego
- przedstawienie dyrektorowi szkoły opracowanego lub wybranego programu nauczania celem dopuszczenia go do użytku w szkole

***por.: art. 22a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
§ 2 rozporządzenia MEN z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników***

Nauczyciel WdźwR

Powinności uprzedzające realizację zajęć

- przeprowadzenie, wraz z wychowawcą klasy, przed przystąpieniem do realizacji zajęć co najmniej jednego spotkania informacyjnego z rodzicami uczniów niepełnoletnich oraz z uczniami pełnoletnimi
- przedstawienie pełnej informacji o celach i treściach realizowanego programu nauczania, podręcznikach szkolnych oraz środkach dydaktycznych

§ 5 rozporządzenia MEN z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści...

Rozporządzenie MEN z dnia 21 czerwca 2012 r.

w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników

§ 4

2. Przed dopuszczeniem programu nauczania ogólnego do użytku w danej szkole, dyrektor szkoły może zasięgnąć opinii:

1) nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego, posiadającego wykształcenie wyższe i kwalifikacje wymagane do prowadzenia zajęć edukacyjnych, dla których program jest przeznaczony, lub

2) konsultanta lub doradcy metodycznego, lub

3) zespołu nauczycielskiego, zespołu przedmiotowego lub innego zespołu problemowo-zadaniowego

3. Opinia, o której mowa w ust. 2, zawiera w szczególności ocenę zgodności programu nauczania ogólnego z podstawą programową kształcenia ogólnego i dostosowania programu do potrzeb i możliwości uczniów, dla których jest przeznaczony.

Nauczyciel WdźwR

Odpowiedzialność dyscyplinarna

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela

art. 75 ust. 1

*Nauczyciele
podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej
za uchybienia godności zawodu nauczyciela lub obowiązkom,
o których mowa w art. 6*

Dziękuję za uwagę
